

Kristian Rostad
Østre Gjesåsveg 337
2280 GJESÅSEN

Saksbehandler, innvalgstelefon
Marie-Louise Olsen, 61 26 60 76

Gjesåssjøen NR - avslag - tynning av trær og busker innenfor vernesonen

Med hjemmel i verneforskrift for Gjesåssjøen naturreservat § 3 punkt 1 avslår Statsforvalteren søknaden om tynning/hogst av kantvegetasjonen innenfor reservatet. Dette begrunnes med at tiltaket strider mot vernevedtakets formål og kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Søknad

Vi viser til søknad mottatt 1.12.2020 og til e-post med kart av 1.02.2021 med spesifisering av omsøkte tiltak om tillatelse til tynning av kantsonen til Gjesåssjøen naturreservat.

Bakgrunnen for søknaden opplyses å være gjengroing av området, få bedre utsyn, samt å hindre at trær heller utover jorden til ulempe for jordbruksdriften. Et annet aspekt som søker belyser, er å ha muligheten til å etablere beite på området i fremtiden. Det framgår ikke av aktuelle søknad at søker på nåværende tidspunkt ønsker å søke om dispensasjon til å etablere beite og sette opp gjerde.

Søker ønsker å ta ut de største trærne og sette uttaksgrensen på rundt fire meters høyde og gjennomføre hogsten med gravemaskin med klippeaggregat og bruke hogsten i eget flisfyringsanlegg.

Kart 1. Blå stipla linje = den strekningen det omsøkes å tynne anført med sone 1-4 og prosent ønsket hogget.

Kart 2. Utsnitt av reservatgrensen til Gjesåssjøen NR. 1-4 = soner som ønskes tynnet 20-30 prosent.

Lovgrunnlag

Gjesåssjøen naturreservat ble opprettet i 31. mai 2002. Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde og å verne om vegetasjonen, det karakteristiske og interessante fuglelivet, og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området.

Ifølge verneforskriften for Gjesåssjøen naturreservat § 3 punkt 1 er vegetasjonen, herunder døde busker og trær vernet mot skade og ødeleggelse og jf. § 3 punkt 2 er dyrelivet, herunder deres hi, reir og egg fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser.

Bestemmelsene i verneforskriftens § 3 er imidlertid ikke til hinder for rydding av greiner som vanskeliggjør rasjonell jordbruksdrift, der reservatet grenser mot dyrket mark, jf. § 4 punkt 8.

Forvaltningsmyndigheten kan med hjemmel i verneforskriftens § 5 punkt 1 gi tillatelse til forsiktig tynning i kantvegetasjonen dersom dette ikke kommer i strid med fredningsformålet.

Det følger av naturmangfoldloven § 7, at saken skal vurderes i henhold til prinsippene i lovens §§ 8-12 angående kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), samlet belastning på økosystemet (§ 10), kostnader ved miljøforringelse (§ 11) og miljøforsvarlige driftsmetoder (§ 12).

I forvaltningsplan for Gjesåssjøen naturreservat av 25. mars 2011 er det gitt følgende beskrivelse og retningslinjer vedrørende kantvegetasjon (side 29-31):

Vegetasjonssonen mellom våtmarkene (sump- og vannvegetasjonen) og dyrket mark har flere viktige funksjoner. Den er en buffer mellom dyrket mark og sjøen. Den gir skjul og skjermer fuglelivet mot aktiviteten på land og den er viktig for å holde tilbake og ta opp næringsstoffer som tilføres sjøen fra arealene rundt.

Mål: Sikten mot vannspeilet i sjøen skal opprettholdes på enkelte strekninger langs sjøen, og greiner i åkerkanter som er til hinder for jordbruksdrifta skal ikke forekomme.

Retningslinjer: En forsiktig tynning i kantvegetasjonen gir mulighet for å ta ut de høyeste trærne som på enkelte strekninger reduserer utsikten til og opplevelseskvaliteten av sjøen. I tillegg kan det bli gitt tillatelse til forsiktig tynning på de strekningene langs sjøen der vegetasjonssonen er ekstra bred. Det kan for eksempel være i forbindelse med skjøtsel av kulturlandskapet for å gjenskape og bruke gammel beitemark. Der kantvegetasjonen utgjør en smal sone (< 10m) er det viktig å beholde et tett busksjikt opp til minst 3-4 m.

Statsforvalterens vurdering

Gjesåssjøen naturreservat er en rik kulturlandskapssjø i Åsnes kommune. Naturreservatet er omkranset av jordbruksarealer med en vegetasjonssone av varierende bredde langsmed innsjøen. Det er rik forekomst av fuglearter som er tilknyttet slike grunne og næringsrike innsjøer som Gjesåssjøen. Det er få slike sjøer i gamle Hedmark, som gjør at mange arter som har tilholdssted i Gjesåssjøen forekommer fåtallig ellers i fylket (Naturbase). Det er påvist ca. 150 fuglearter ved naturreservatet og i de nærmeste omgivelsene. Gjesåssjøen er registrert som beite-/yngle- og/eller rasteområde for blant annet artene; havelle (NT), stjertand (VU), horndykker (VU), hettemåke (VU), sothøne (VU), dvergdykker (VU), storspove (VU), knekkand (EN), bergand (VU) og toppdykker (NT). I tillegg til det rike fuglelivet finnes en rekke fiskearter i Gjesåssjøen herunder ørret, gjedde, abbor, hork, steinsmett, lake, brasme, mort og ørekyt. Kreps og stor dammusling finnes også i sjøen. Flere pattedyr, blant annet rådyr og bever, finner næring og skjul i kantsonen.

Naturmangfoldloven § 8 sier at offentlige beslutninger som berør naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand, samt effekten av påvirkninger. Med bakgrunn i naturfaglige registreringer i relevante databaser, faglige rapporter og befaringer, mener vi å ha oppdatert kunnskap gjeldende reservatets biologiske mangfold.

Vern av vegetasjonen er en vesentlig del av verneformålet for Gjesåssjøen naturreservat, jf. fredningsforskriftens § 2. Trær og øvrig vegetasjon i beltet mot Gjesåssjøen naturreservat har viktige

funksjoner. Kantsonen med trær stabiliserer sjøkanten og reduserer faren for utrasing. Denne sonen skjermer også mot forstyrrelser og støy fra bakenforliggende område. Trærne som vokser langs bredden av innsjøen tar opp næringsstoffer i grunnvann og sigevann som dermed er med å redusere tilførsel av næringsstoffer i innsjøen. Videre skaper vegetasjonen skygge og skjul for fisk og byttedyr og tilfører vannet planterester som er mat for insekter, fisk og krepsdyr. Kantsoner mellom velfungerende naturtyper/-elementer/-systemer er økologisk verdifulle i seg selv, og er også et mål på økologisk kvalitet. Kantvegetasjonen er en integrert del av Gjesåssjøens funksjonalitet som økosystemvern. Vi viser i denne forbindelse også til vannressurslova § 11 hvor det står at langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr.

Det er påpekt gjennom verneplanprosessen og gjennom arbeidet med områdetiltaksplanen at det visuelle inntrykket av sjøen, der man kan se vannspeilet fra flere kanter, vil bli endret ettersom kantvegetasjonen vokser til. Den delen av kantvegetasjonen som ligger innenfor verneområdet vil etter hvert utvikle seg naturlig og danne et tett belte rundt sjøen. Ettersom kantvegetasjonen utvikler seg, vil den bli både tettere og høyere. Dette er beskrevet i forvaltningsplanen for området. Det er også beskrevet at det fra grunneierne er et ønske om at det kan tynnes i kantsonen slik at det åpnes for innsynssoner på noen strekninger langs sjøen. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til en forsiktig tynning i kantvegetasjonen dersom dette ikke kommer i strid med fredningsformålet (§ 5 punkt 1). Vi har målt vegetasjonssonebredden langs den omsøkte strekningen og som det også går fram av luftfoto (kart 1-2 side 2), så er vegetasjonssonen på en langt overveiende del av omsøkte strekning veldig smal. Innenfor reservatgrensen er sonen med trær og busker bare mellom 3-7 meter (noen steder bare 1-2 rekker trær/busker (sone 1)). Omsøkte sone 3 (kart 2) er den bredeste og mest velutviklede del av strekningen og utgjør bare 16 % av den samlede omsøkte strekning. I forvaltningsplanen er det gitt retningslinjer for blant annet tynning i kantvegetasjon og her går det tydelig fram at der kantsonen er mindre enn 10 meter da er det viktig å opprettholde et tett busksjikt til minst 3-4 meter.

I tråd med forvaltningsplanen mener Statsforvalteren at det er viktig å sikre innsynet på enkelte strekninger til Gjesåssjøen. Det finnes pr. i dag lengre strekninger med bra innsyn til Gjesåssjøen naturreservat, blant annet der kantsonen er smal og glissen. Som det beskrives i forvaltningsplanen for området er det aktuelt å legge til rette for beite på utvalgte deler av strandsonen til reservatet (side 39). Vi vurderer imidlertid at den aktuelle strekningen er skjøttet tilstrekkelig sett i forhold til et eventuell beite og vurderer ikke at storfe vil bli hemmet i deres ferdsel på arealet dersom dette i framtiden skulle bli aktuelt. For ordens skyld minner vi om at dersom det ønskes å etablere beite innenfor reservatgrensen, da skal dette tiltaket omsøkes, jf. verneforskriften for reservatet.

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. I saker som denne, hvor naturmangfoldet er berørt, er det ikke tilstrekkelig å vurdere skadevirkningene isolert og kun ut fra et nåtidsperspektiv. Den samlede belastning på økosystemet som helhet må i nåtid og fremtid tillegges vekt, blant annet for å forhindre en gradvis forvitring av leveområder, hvor tiltakene finner sted «bit-for-bit», med risiko for at den samlede belastning blir så stor, at det kan få vesentlige negative konsekvenser for arter og naturtypers bevaringsstatus.

Vi vurderer at den samlede belastning i Gjesåssjøen naturreservat potensielt kan lide overlast dersom det tynnes på aktuelle strekning der vegetasjonssonen allerede er begrenset, både med tanke på verneformålet, kantvegetasjonens viktige økologiske funksjon og inngrep i nåtid og fremtid. Statsforvalteren vurderer at det vil kunne påvirke verneverdiene nevneverdig hvis det åpnes opp for

en tynning av omsøkte soner i Gjesåssjøen naturreservat, og naturmangfoldlovens § 9 «før-vare-prinsippet» tas i bruk. Naturmangfoldlovens §§ 11-12 regnes således ikke som relevant i saken.

Vi gjør oppmerksom på at vernebestemmelsene i naturreservatet ikke er til hinder for rydding av greiner der reservatet grenser mot dyrket mark (§ 4 punkt 8), samt at de trær og busker som ikke har rotfestet innenfor reservatgrensen (for eksempel i sone 3) kan tynnes uten dispensasjon fra verneforskriften.

En eventuell presedensvirkning av å hogge i kantsonen innenfor reservatet der kantsonen allerede er smal og den økologiske funksjonen dermed er begrenset, mener Statsforvalteren er problematisk og er tillagt vekt.

Vedtak

Statsforvalteren i Innlandet gir Kristian Rostad avslag på søknad om å tynne vegetasjonen innenfor reservatgrensen i Gjesåssjøen naturreservat. Dette begrunnes med at tiltaket er i strid med fredningsformålet og kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Avslaget er gitt med hjemmel i verneforskriften for Gjesåssjøen naturreservat § 3 punkt 1.

Vedtaket kan påklages etter bestemmelsene i forvaltningsloven § 28. Klagefristen er 3 uker fra dette brev er mottatt. Eventuell klage på vedtaket skal stiles til Miljødirektoratet, men sendes via Statsforvalteren.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Marie-Louise Olsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

ÅSNES KOMMUNE Rådhusgata 1 2270 FLISA
Statens naturoppsyn (SNO lokalt)